

РЕЦЕНЗІЯ

**Иванова Т.Н. Владимир Иванович Герье: портрет
российского педагога и организатора образования. –
Чебоксары: изд-во Чуваш. ун-та, 2009. – 382 с.**

Монографічне дослідження Т.М. Іванової присвячено видатному історику та організатору науки й історичної освіти у дореволюційній Росії Володимирі Івановичу Гер'є.

Авторка детально прослідкувала головні віхи життєвого та творчого шляху від дитинства до останніх років життя. Нею показаний нелегкий шлях В.І. Гер'є до доцентства та професорства. Окремі підрозділи присвячені першому лекційному курсу та докторській дисертації про Лейбніца. Цікаві, маловідомі подробиці містить підрозділ про приватне життя ученого. Саме детальне відтворення життя історика і становить головну заслугу авторки. Додаткову інформацію про життя В.І. Гер'є надає хронологічна таблиця, яка розташована наприкінці книги (С. 350–358). Там же (С. 376–381) розташовані і світлини В.І. Гер'є, його родини, колег та учнів.

У другому розділі простежений взаємозв'язок його педагогічних поглядів з викладацькою та науковою діяльністю. Таблиця «Взаимосвязь научной и преподавательской деятельности В.И. Герье» (С. 138–140) найкраще демонструє цей зв'язок.

Характеристику різних сторін громадської, педагогічної та наукової діяльності В.І. Гер'є Т.М. Іванова поєднує з аналізом його поглядів та наукових праць (в основному підрозділи 1.3 та 1.4, 2.3 та 2.4). Окремий розділ книги присвячений концепції загальної історії В.І. Гер'є. Велику роль у єдиному всесвітньо-історичному процесі, як наголошує дослідниця, В.І. Гер'є відводив культурі та освіті. Т.М. Іванова показала результати вивчення ним історії Великої Французької революції. На нашу думку потрібно було детальніше проаналізувати суспільно-політичні погляди В.І. Гер'є, як й і теоретико-методологічні засади його творчості. Можливо авторці слід було прокоментувати такі дискусійні оцінки поглядів В.І. Гер'є, як «консер-

вативний ліберал» (С.5), «неприйняття позитивізму» (С. 235) тощо. Цих зауважень можна було б уникнути, якби книга, як зазначає сама авторка, не була б написана у жанрі портрету (С. 6).

Окрему увагу дослідниця приділила його педагогічній роботі, а саме викладанню у Московському університеті, зокрема участі В.І. Гер'є у боротьбі за університетську автономії, підготовці нових кадрів, створенні вищих жіночих курсів у Москві. Т.М. Іванова оцінила як новаторські організація ним вищої жіночої освіти у Росії та введення у Московському університеті семінарських занять.

Вершиною педагогічної роботи В.І. Гер'є. Т.М. Іванова вірно назвала формування наукової школи. Авторка склала спеціальну таблицю осіб (серед них П.М. Ардашев, П.Г. Віноградов, Р.Ю. Віппер, М.І. Кареев, Є.М. Щепкін), що підготували магістерські дисертації під його керівництвом (С. 224–225).

Тема наукової школи В.І. Гер'є дістала певне висвітлення у науковій літературі. Авторка навела точки зору різних дослідників. Проте, на наш погляд, Т.М. Івановій було потрібно більш відкрито висловитися щодо піднятих дискусійних моментів. Наукова школа В.І. Гер'є існувала завдяки підготовці професорських та університетських стипендіатів під його керівництвом, на чому докладно зупинилася авторка. Проте, окрім педагогічної складової наукової школи, потрібно було виявити ті засади історичної концепції та методики В.І. Гер'є, що стали прийнятним стандартом історіописання для учнів шановного метра.

Громадська діяльність В.І. Гер'є, зокрема його робота у Московській міській думі, показана у широкому контексті суспільно-політичної обстановки у Росії другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

Надзвичайно цінний п'ятий розділ, який присвячений останнім рокам життя науковця. Т.М. Іванова оприлюднила маловідомі факти, які дозволяють характеризувати перші два десятиріччя ХХ ст. як період духовної кризи В.І. Гер'є.

Монографія Т.М. Іванової стала підсумком значної науково-пошукової роботи, що була нею проведена на протязі багатьох

років. Дослідниця ввела до наукового обігу нові джерела. Заслугою авторки є введення до наукового обігу невідомих широкому науковому загалу праць В.І. Гер'є. прийшла до важливих висновків. В основу дослідження покладений значний за обсягом архивний матеріал, що висвітлює різні сторони життя та діяльності В.І. Гер'є.

Своїми розвідками, у першу чергу цією монографією, авторка зробила важливий внесок у розвиток нового напрямку в російській істориографії, що дістав назву «герьеведение» (гер'єзнавство). Підняті Т.М. Івановою питання ще раз продемонстрували складність, багатоаспектність та перспективність гер'єзнавства.

Олена Богдашина